B
AUTO

Zó leer je autorijden!

De Rijopleiding In Stappen

De perfecte voorbereiding op je rijexamen!

+ RIJASSISTENT SYSTEMEN & CONTROLE OEFENINGEN

Dit boek leert je autorijden. Stap-voor-stap. Alles komt aan bod: jij als bestuurder, je auto, alle belangrijke handelingen en manoeuvres, de omgeving én de verkeersregels. Bewezen feit: dit boek helpt je om in één keer je rijbewijs te halen.

VEKABEST

	Module 1	**Voertuigbeheersing**	**30**
Controle	M1-S1	Controle buiten de auto	31
Controle	M1-S2	Controle in de auto	37
Controle	M1-S3	Instappen	42
Controle	M1-S4	Uitstappen	45
Controle	M1-S5	Zithouding	47
Controle	M1-S6	Stuurhouding	50
Controle	M1-S7	Afstellen spiegels	53
Bediening	M1-S8	Starten en afzetten	56
Bediening	M1-S9	Gas geven	60
Bediening	M1-S10	Scan	62
Bediening	M1-S11	Sturen	67
Bediening	M1-S12	Positie	71
Bediening	M1-S13	Remmen	75
Bediening	M1-S14	Ontkoppelen	78
Bediening	M1-S15	Stoppen	81
Bediening	M1-S16	Koppelen	85
Bediening	M1-S17	Schakelen	88
Bediening	M1-S18	Technische wijze wegrijden	92
	Module 2	**Eenvoudige verkeerssituaties**	95
	M2-S19	Wegrijden en stoppen	96
	M2-S20	Volgafstand	103
	M2-S21	Ruimtekussen	106
	M2-S22	Tegemoetkomen	111
	M2-S23	Ingehaald worden	115
	M2-S24	Kruispunten	119
	M2-S25	Afslaan	126
	M2-S26	Hellingproef	134
	M2-S27a	Achteruitrijden (rechte lijn)	137
	M2-S27b	Achteruitrijden (aangegeven bocht)	140
	M2-S28	Parkeren (fileparkeren, parkeren in vak, parkeren op helling)	145
	M2-S29a	Omkeren (halve draai)	156
	M2-S29b	Omkeren (steken)	159
	Module 3	**Complexe verkeerssituaties**	**162**
Verplaatsing	M3-S30	Rijstrook wisselen en zijdelings verplaatsen	163
Verplaatsing	M3-S31	Voorbijgaan	168
Verplaatsing	M3-S32	Inhalen	172
Verplaatsing	M3-S33	Invoegen	178
Verplaatsing	M3-S34	Uitvoegen	184
Bijzondere weggedeelten	M3-S35	Rotondes	188
Bijzondere weggedeelten	M3-S36	Erven	192
Bijzondere weggedeelten	M3-S37	Spoorwegovergangen	195
Bijzondere weggedeelten	M3-S38	Voetgangersoversteekplaatsen (VOP)	199
Bijzondere weggedeelten	M3-S39	Tram- en bushaltes	202

Module 4	**Verantwoord (rij)gedrag**	**206**
M4-S40	Moeilijke omstandigheden	207
M4-S41	Zelfstandige ritvoorbereiding	210
M4-S42	ROSO-training (rijden onder specifieke omstandigheden)	212
M4-S43	Milieuverantwoord rijden	214
M4-S44	Defensief rijden	217
M4-S45	Aangepast en besluitvaardig rijden	220
M4-S46	Mentaliteit en verantwoordelijkheid	222
Module 5	**Het rijexamen**	**225**
Module 6	**ADAS- en veiligheidssystemen**	**229**
Module 7	**Controleoefeningen**	**235**

Zelfreflectie (terugblik)

Eerder gaven we al aan dat elk script in dit boek wordt afgesloten met een zelfreflectie-oefening. Hiermee stel je - samen met je instructeur - vast of je het script voldoende beheerst. Om je niveau te kunnen inschatten maken jij en je instructeur gebruik van twee referentiepunten:

- het referentiepunt ‘fase 2 stap 4’ van het aanleren van een script
- het referentiepunt ‘fase 3 stap 8’ van het aanleren van een script

Door jouw kennis / gedrag / vaardigheden te vergelijken met deze referentiepunten krijg je een goed beeld van waar je staat.

Voorbeeld Script 30, Rijstrook wisselen en zijdelings verplaatsen.

▼ Stap 4	▼ Stap 8
Je hindert onnodig het overige verkeer en beïnvloedt de doorstroming nadelig. Je regelt je snelheid niet juist en gaat verkeerd om met de beschikbare ruimte. Je gedrag is moeilijk voorspelbaar doordat je slecht communiceert met andere weggebruikers. #voorbeeld	Je regelt je snelheid altijd zo dat je het overige verkeer zo min mogelijk hindert en de doorstroming bevordert. Je zorgt voor een veilig gebruik van de beschikbare ruimte. Je gedrag is voorspelbaar doordat je goed communiceert met andere weggebruikers. #voorbeeld

4 5 6 7 8

MODULE

1

Inleiding Module 1

Voertuigbeheersing

Tijdens deze module leer je alle technische handelingen van het autorijden (in- en uitstappen, sturen, gas geven, remmen, enzovoorts). Je hoeft nog niet alles van de verkeersregels te weten; je instructeur helpt je door het verkeer.

Aan het einde van deze module neemt je instructeur een toets af. Je moet dan alle handelingen die je geleerd hebt, kunnen toepassen. Je instructeur kijkt of je ze onder de knie hebt. Ook let hij erop of je de snelheid van je auto kunt controleren.

Een goede voertuigbediening en voertuigbeheersing zijn het noodzakelijke fundament van je rijopleiding. Je kunt daarom pas verder naar module 2 als je alle handelingen van module 1 'volledig geautomatiseerd' kunt uitvoeren.

Hoe beter je hier je fundament legt, des te sneller doorloop je hierna de modules 2 en verder. Het is heel normaal als je ongeveer de helft van je rijopleiding aan module 1 besteedt.

Nieuwe (semi-)autonome voertuigfuncties
De veiligheids- en hulpsystemen van auto's ontwikkelen in een hoog tempo. Steeds meer taken van de bestuurder worden geautomatiseerd ondersteund of zelfs (deels) overgenomen door elektronische systemen (zie ook hoofdstuk 6 – ADAS- en veiligheidssystemen).

Als bestuurder blijf je echter verantwoordelijk voor je eigen rijgedrag. Zorg dus dat je de werking en de beperkingen van de hulpsystemen goed kent, en blijf altijd alert om tijdig te kunnen ingrijpen.

▶ Onder
▶ Tegen het verkeer in
▶ Banden / carrosserie
▶ Hendel motorkap
▶ Vloeistoffen
▶ Motorkap sluiten
▶ Verlichting / goed zicht

Controle buiten de auto

Je autorit begint al voor het instappen. Om zeker te zijn dat je veilig op weg kunt, moet je eerst een aantal controles uitvoeren.

Bestuurder

Als bestuurder heb je een aantal 'administratieve verplichtingen'. Zorg om te beginnen dat je je rijbewijs en kentekenbewijs bij je hebt, en dat de kentekenplaten van je auto goed leesbaar en goed bevestigd zijn. Verder moet je zeker weten dat je auto APK-gekeurd is (zie keuringsbewijs). Een verzekeringsbewijs (groene kaart) hoef je in de EU niet verplicht bij je te hebben, maar het is wél verstandig.

Auto

Je auto moet in een goede conditie zijn; dat is beter voor de veiligheid en het milieu. Daarom moet je de auto goed laten onderhouden, volgens voorschrift van de fabrikant. Verder moet je voor vertrek een aantal controlehandelingen uitvoeren, zoals het controleren van de bandenspanning, de verlichting en de vloeistofniveaus.

Omgeving

Een auto die niet veilig is, levert niet alleen gevaar voor jezelf op; ook de weggebruikers om je heen lopen risico's. Of je veroorzaakt veel hinder als je op een onhandige plaats met pech stil komt te staan. Verder kunnen bijvoorbeeld langdurige startpogingen (als je motor niet wil aanslaan) of een lekke uitlaat voor behoorlijk wat lawaaioverlast zorgen.

De praktijk

1 Onder

Als je naar je auto loopt, kun je onder de auto kijken zonder te hoeven bukken. Een goede bestuurder maakt hier een gewoonte van. Er kan vloeistof onder de auto liggen, of misschien is een van de banden lek. Soms kruipen dieren of kleine kinderen onder de auto. Als je er een gewoonte van maakt om deze controle uit te voeren, valt het je direct op als er iets niet in orde is.

2 Tegen het verkeer in

Loop altijd tegen het verkeer in als je je auto controleert (dus: voor de auto langs als deze rechts geparkeerd staat). Op deze manier zie je het andere verkeer aankomen en word je niet verrast door passerende bestuurders. Tijdens dit rondje moet je een aantal zaken controleren.

Loop voor de auto langs, dan word je niet verrast door passerende bestuurders.

3 Banden / carrosserie

Let op beschadigingen aan de carrosserie of de verlichting. Een aantal dingen zal je direct opvallen, bijvoorbeeld een achterklep die niet goed gesloten is, een loshangende sierstrip of glas van de verlichting dat stuk is.

Ook de banden vragen extra aandacht. We beginnen met het profiel: als een band te weinig profiel heeft, worden de waterafvoer en de 'grip' op het wegdek minder. Tijdens regen heb je dan een veel langere remweg en loop je het risico dat je auto onbestuurbaar wordt. Een band moet (wettelijk) minimaal 1,6 mm profiel hebben. Om je te helpen bij de controle, zijn er zogenaamde slijtage-indicatoren in het profiel van de band aangebracht.

Het is beter om niet tot het laatste moment te wachten voordat je nieuwe banden aanschaft; vervang ze bij voorkeur als het profiel nog ± 2,5 mm is.

Zorg ook dat je banden de juiste spanning hebben. Een zachte band zorgt voor een hoger brandstofverbruik en een slechtere wegligging. Ook wordt de band warmer en slijt hij sneller. Een te harde band beïnvloedt de wegligging eveneens nadelig, hij stuitert en het loopvlak slijt snel.

De juiste bandenspanning kun je vinden in het instructieboekje van de auto of op een sticker aan de binnenzijde van de tankklep. Controleer in ieder geval een keer per maand de spanning en bij voorkeur bij koude banden. Als de banden nog warm zijn van het rijden, moet je 0,3 bar bovenop de aangegeven bandenspanning optellen (correctiefactor). Door oplopende temperatuur loopt namelijk ook de druk in de band op. Controleer ook het reservewiel. Zorg dat op elke band een ventieldopje zit; dat voorkomt dat er vuilresten in het ventiel terechtkomen en lucht ontsnapt.

Controleer een keer per maand de bandenspanning voor meer veiligheid, minder slijtage en minder brandstofverbruik.

In de wintermaanden is het verstandig om winterbanden op je auto te monteren, je herkent deze banden aan een grover profiel en aan de merktekens op de zijkant van de band.

Tenslotte moet je alert zijn op beschadigingen en op een onregelmatige slijtage. Dat laatste duidt op slecht functionerende schokbrekers of onbalans van het wiel. Schakel dan de vakman in.

4 Hendel motorkap

Om de vloeistoffen te kunnen controleren, moet de motorkap omhoog. Zorg dat je de ontgrendeling (die meestal links onder het dashboard zit) blindelings kunt vinden. Je kunt dan op het verkeer blijven letten en de actie duurt minder lang.

Open daarna de motorkap door met je hand onder de rand van de motorkap de hendel te bedienen. Dit vergt enige oefening. Til de kap omhoog en plaats deze op de steun. Sommige motorkappen zijn uitgerust met hefcilinders waardoor ze vanzelf blijven open staan.

5 Vloeistoffen

Controleer: de motorolie, de koelvloeistof, de remvloeistof, de koppelingsvloeistof en de ruitensproeiervloeistof. Vul eventueel bij met de voorgeschreven vloeistof, zie instructieboekje.

De meeste vloeistoffen hebben een reservoir waarop een minimum- en een maximumniveau zijn aangegeven. Het niveau van de vloeistof moet tussen deze streepjes blijven. Om het motoroliepeil te kunnen controleren, moet de motor eerst enige minuten hebben stilgestaan. De olie zakt dan naar onder in het carter. Het peil controleer je met een peilstok of met een controlefunctie op het dashboard.

Controleer aan de 12 volt-accu* of de accupolen schoon zijn en de accuklemmen goed bevestigd. Lekstroom (door vuil en vocht op de accu) en loszittende klemmen kunnen voor storingen zorgen.

Controleer regelmatig het niveau van de motorolie, de koelvloeistof, de remvloeistof en de ruitensproeier-vloeistof.

Het oliepeil controleer je met een schone niet-pluizende doek. Onderaan de peilstok staat een minimum- en maximumteken.

* Bij voertuigen met een verbrandingsmotor wordt deze accu gebruikt om de startmotor aan te drijven, en om accessoires zoals de verlichting, elektrische ramen en radio van stroom te voorzien als de verbrandingsmotor niet loopt.

Ook elektrische auto's hebben - naast het grote, hoog-voltage accupakket dat voor de aandrijving wordt gebruikt - een 12 volt-accu, waarmee accessoires van stroom worden voorzien.

Vergeet niet de motorkap goed te sluiten en controleer of hij vergrendeld is.

6 Motorkap sluiten

Om de motorkap te sluiten, pak je het midden van de motorkap en laat je deze van 30 cm hoogte dichtvallen. Controleer voor de zekerheid of de kap goed vergrendeld is: als je de kap niet meer kunt optillen en er geen beweging meer mogelijk is, is de vergrendeling in orde.

7 Verlichting / goed zicht

Controleer regelmatig de reflectoren van je auto en de werking van de verlichting. Je kunt dit doen door de lichten aan te zetten en daarna rond de auto te lopen. Vergeet niet om ook je alarmlichten te controleren. De remlichten kun je controleren door de auto voor een spiegelend oppervlak te zetten en te remmen.

Controleer de verlichting met uitgeschakelde motor; dat is beter voor het milieu.

Controleer ook de verlichting. Als deze verkeerd staat afgesteld, laat dit dan zo snel mogelijk verhelpen.

Een luchtdrukmeter geeft precies aan of de banden de juiste spanning hebben.

Zorg dat je weet hoe je de krik moet gebruiken en probeer zelf eens een wiel te verwisselen.

Aandachtspunten bij controle buiten de auto

Onder	Kijk onder de auto en controleer op lekkende vloeistoffen, lekke band, voorwerpen en (huis)dieren.
Tegen het verkeer in	Loop tegen het verkeer in tijdens controle en let op ander verkeer.
Banden / carrosserie	Profieldiepte, beschadigingen, slijtageplekken en bandenspanning. Denk aan ventieldopjes. Controleer glas van de verlichting.
Hendel motorkap	Vind de hendel van de motorkap op de tast en blijf op verkeer letten.
Vloeistoffen	Controleer ruitenwisservloeistof, remvloeistof, koppelingsvloeistof en motorolie (vóór controle: motor een paar minuten uitzetten). Niveau tussen minimum en maximum.
Motorkap sluiten	Goed sluiten en vergrendeling controleren.
Verlichting / goed zicht	Zet verlichting aan en controleer alle verlichting op werking. Remlichten via spiegelend oppervlak.

Zelfreflectie

▼ Stap 4

Het controleren is nog geen gewoonte voor je. Hierdoor vertrek je zonder inzicht te hebben in de technische staat van je auto.

▼ Stap 8

Je loopt, voordat je instapt, altijd rond de auto. Je controleert of er iets onder de auto ligt, of de carrosserie is beschadigd en of alle deuren, de motorkap en de bagageruimte goed zijn gesloten. Je let op de profieldiepte en het slijtagepatroon van de banden. Je meet regelmatig de bandenspanning en controleert de vloeistoffen. Voordat je gaat rijden maak je, als dit nodig is, alle ramen schoon.

4 5 6 7 8

VEKABEST

INKIJKEXEMPLAAR

de rest van dit hoofdstuk is
niet beschikbaar in het inkijkexemplaar

MODULE

2

Eenvoudige verkeerssituaties

In module 1 heb je handelingen geleerd om de auto te bedienen en te beheersen. Hiervoor was nog geen kennis van de verkeersregels noodzakelijk. In deze module ligt de nadruk op verkeersdeelneming. Je leert eenvoudige situaties inschatten en uitvoeren. Wil je dit snel beheersen, dan is een goede kennis van de verkeersregels noodzakelijk.

Ook leer je hoe bijzondere verrichtingen moeten worden uitgevoerd. Dit is waarschijnlijk geen groot probleem, omdat je alle technische handelingen al kunt uitvoeren (module 1).

Ook module 2 wordt afgesloten met een toets. Je instructeur, of een collega-instructeur, neemt deze toets af. De speerpunten zijn: het berijden van eenvoudige kruispunten en bijzondere verrichtingen. Tijdens de toets moet je een aantal scripts opnoemen.

Aan het einde van de toets wordt het resultaat besproken met jou. De uitslag wordt genoteerd op de instructiekaart van je instructeur en op jouw leerlingenkaart. Eventuele aandachtspunten moeten eerst opnieuw worden geoefend, voordat je verder kunt met module 3.

Wegrijden
- Scan
- Voor laten gaan
- Richting aangeven
- Technische wijze wegrijden
- Scan

Stoppen
- Scan
- Voor laten gaan
- Richting aangeven
- Technische wijze stoppen

Wegrijden en stoppen

Bestuurder
Je mag alleen wegrijden of stoppen als je het overige verkeer niet in gevaar brengt of hindert. Alleen goed scannen is dus niet voldoende. Je moet de gehele verkeerssituatie kunnen beoordelen en daar je timing en snelheid op aanpassen.

Auto
Om de veiligheid en doorstroming te bevorderen, moet je soms extra vlot optrekken. Je mag dan later opschakelen; de motor maakt dan meer toeren en levert meer vermogen. Bij een automaat trap je het gaspedaal helemaal in, zodat het kickdown-mechanisme wordt ingeschakeld. De automatische versnellingsbak schakelt dan een of meerdere versnellingen terug, zodat je sneller kunt accelereren. Als je moet stoppen, laat dan zo vroeg mogelijk het gaspedaal los. Hierdoor gebruik je het rollende vermogen van de auto en bespaar je brandstof. Zorg er wel voor dat je de doorstroming niet (onnodig) belemmert.

Omgeving
Bij het wegrijden moet je de omgeving en verkeerssituatie goed beoordelen en je gedrag aanpassen. Als je bijvoorbeeld buiten de bebouwde kom wilt wegrijden, heb je met een groot snelheidsverschil te maken. Als je op een woonerf geparkeerd staat, kunnen er kinderen spelen. Houd ook rekening met de verkeersdrukte, je uitzicht, de weersomstandigheden, enzovoorts.

Door verminderd zicht is bij het wegrijden vanaf de linkerzijde van de weg goed scannen nog belangrijker.

De praktijk: wegrijden

Wegrijden uit parkeerstand

Als je vanuit parkeerstand wegrijdt, voer je een bijzondere manoeuvre uit. Je mag het overige verkeer niet hinderen. Het gaat als volgt:

- **Scan:** kijk eerst of je voldoende uitzicht hebt en wees extra voorzichtig als dat niet zo is. Kijk naar voren, in je spiegels en over je schouder. Bepaal voor je gaat rijden waar je terecht moet komen en beoordeel je manoeuvreerruimte.
- **Voor laten gaan:** schat de afstand en snelheid van naderende bestuurders goed in. Alleen dan kun je een afgewogen beslissing nemen over het juiste moment van wegrijden. Besef dat sommige bestuurders (denk bijvoorbeeld aan bromfietsers) sneller kunnen rijden dan is toegestaan.
- **Richting aangeven:** vlak voordat je wegrijdt, moet je richting aangeven. Doe dat niet te vroeg, omdat anderen dan kunnen denken dat je al wegrijdt. Hoewel je in principe niemand mag hinderen bij het wegrijden, zal je in het drukke Nederlandse verkeer soms tóch een beetje overlast veroorzaken. Doe dat weloverwogen en bewust, en breng de veiligheid niet in gevaar.
- **Technische wijze wegrijden:** deze hebben we in script 18 behandeld.
- **Scan:** houd voertuigen voor je (gaan ze niet plotseling langzamer rijden?) en achter je (houden ze rekening met het feit dat jij bent 'tussengevoegd'?) in de gaten.

Wegrijden vanaf de rechterkant van de weg

Als je rechts van de weg en niet te dicht voor of achter een ander voertuig staat, kun je gemakkelijk bepalen wanneer je weg kunt rijden. Je kijkt eenvoudig in de binnenspiegel, voor je, in de linkerbuitenspiegel en over je linkerschouder. Staat je auto te dicht achter een breed voertuig, rijd dan eerst een paar meter achteruit.

Voor en tijdens het wegrijden moet je op de juiste wijze blijven kijken en let in deze situatie vooral op tegemoetkomend verkeer.

Te vroeg richting aangeven schept verwarring. Andere bestuurders denken misschien dat je plotseling weg gaat rijden.

Wegrijden vanaf de linkerkant van de weg

Als je links geparkeerd staat, is de manoeuvre moeilijker, omdat je 'aan de verkeerde kant' in de auto zit (je kunt de situatie moeilijker overzien). Je moet nu in de binnenspiegel kijken, voor je kijken, in de rechterbuitenspiegel en over je rechterschouder. In dit geval is echt omkijken gewenst omdat je anders onvoldoende zicht hebt. Houd rekening met het tegemoetkomende verkeer. Je moet immers eerst over de linker weghelft wegrijden. Blijf goed voor de auto kijken en herhaal scan (en over je schouder kijken) een aantal maal. Geef duidelijk richting aan en voer de manoeuvre rustig en beheerst uit.

Wegrijden na een stop in het verkeer

- **Scan:** als je in het verkeer stilstaat, moet je voortdurend scannen. Zo weet je precies wat er achter, naast en voor de auto gebeurt.
- **Voor laten gaan:** als je wegrijdt, moet je in het bijzonder rekening houden met voetgangers, fietsers en bromfietsers. Deze kwetsbare weggebruikers gedragen zich soms niet volgens de verkeersregels.
- **Richting aangeven:** bij het normale wegrijden na een stop in het verkeer is richting aangeven niet nodig.

- **Technische wijze wegrijden:** deze hebben we in script 18 behandeld.
- **Scan:** wanneer je bent weggereden, scan je voortdurend om je voor te bereiden op de volgende verkeerssituatie die je moet oplossen. Houd er rekening mee dat het verkeersbeeld snel kan veranderen. Voorliggers kunnen bijvoorbeeld plotseling remmen of afslaan. Pas je acceleratiegedrag (iets) aan, om inhalers vlot voorbij te laten. En vergeet niet je achterliggers in de gaten te houden.

Wil je buiten de bebouwde kom wegrijden, vanaf een pechhaven bijvoorbeeld, besef dan dat je meteen tussen het snelverkeer terechtkomt.

Vóór en tijdens het wegrijden moet je op de juiste wijze blijven kijken en let in deze situatie vooral op fietsers en snorfietsers.

Wegrijden uit een uitrit

Ook dit is een bijzondere manoeuvre. Je moet het overige verkeer voor laten gaan en zo min mogelijk hinderen.

- **Scan:** kijk of er verkeer van links of rechts komt, of misschien een rechtdoorgaande tegemoetkomende weggebruiker. Bepaal waar je naartoe wilt rijden, zodat je een vloeiende rijlijn kunt aanhouden. Als een andere bestuurder de inrit wil inrijden, terwijl jij de uitrit wilt uitrijden, moet je elkaar voor laten gaan. Kies – samen met de andere bestuurder – de verstandigste oplossing.
- **Voor laten gaan:** je moet iedereen voor laten gaan, dus ook spelende kinderen en voetgangers op het trottoir.
- **Richting aangeven:** uiteraard geef je richting aan. Je zet de richtingaanwijzer weer uit zodra je op de juiste plaats rijdt.
- **Technische wijze wegrijden:** deze hebben we in script 18 behandeld.
- **Scan:** ook na deze vorm van wegrijden moet je de verkeerssituatie en de weggebruikers in je omgeving blijven observeren en beoordelen.

Let, voordat je achteruitrijdt, goed op andere weggebruikers en stilstaande voertuigen.

Als je hier de uitritconstructie verlaat moet je het overige verkeer voor laten gaan. Dus ook een voetganger.

De praktijk: stoppen

Stoppen buiten het verkeer

- **Scan:** kijk ver genoeg vooruit om tijdig een geschikte plaats te vinden om te stoppen of te parkeren. Kijk of de bestuurder achter je in de gaten heeft dat je wilt stoppen. Geef eventueel een remseintje.
  Als je aan de rechterzijde van de weg gaat stoppen, kijk je in de rechterbuitenspiegel en over je rechterschouder. Je herhaalt de scan voordat je naar rechts stuurt. Bij het stoppen aan de linkerkant van de weg is de manier van waarnemen iets anders. Je kijkt vóór je auto naar een mogelijkheid om te stoppen. Als er geen tegemoetkomend verkeer aankomt, kijk je nogmaals in de linkerbuitenspiegel en links opzij, dus niet over je linkerschouder (als je de spiegels goed hebt afgesteld is dit niet nodig).
- **Voor laten gaan:** ook nu mag je niemand (onnodig) hinderen. Soms is het bijvoorbeeld handig om achter fietsers te blijven rijden als je wilt parkeren of een inrit in wilt rijden. Je hoeft dan niet op de rijbaan stil te staan, waardoor het overige verkeer minder last van je ondervindt.
- **Richting aangeven:** geef tijdig richting aan om duidelijk te maken wat je van plan bent.
- **Technische wijze stoppen:** nu mag je remmen en tot stilstand komen. Als je naast het trottoir stopt, kijk dan uit dat je de banden niet beschadigt. Als je bent gestopt, schakel je de parkeerrem (handrem) in en bij een automaat schakel je tevens naar de P-stand. Controleer of deze goed is ingeschakeld.

Aandachtspunten bij wegrijden en stoppen

Wegrijden vanuit parkeerstand	
Scan	Scan en kijk over schouder. Bepaal waar je wilt gaan rijden en let op beschikbare ruimte.
Voor laten gaan	Laat naderend verkeer van voren en van achteren voorgaan. Let op snelheid, afstand en onverwacht gedrag van anderen.
Richting aangeven	Richting aangeven bij het wegrijden, daarna weer uitschakelen.
Techn. wijze wegrijden	Wegrijden zoals geleerd. Snelheid afhankelijk van de situatie.
Scan	Scan snelheid en afstand voorganger. Let op bestuurder achter je.
Wegrijden na een stop in het verkeer	
Scan	Scan rondom de auto. Let op tweewielers die tussendoor rijden en bestuurders die inhalen, remmen of van richting veranderen.
Voor laten gaan	Let op onverwacht gedrag van voetgangers, fietsers en bromfietsers.
Richting aangeven	Richting aangeven na een stop in het verkeer is niet nodig.
Techn. wijze wegrijden	Kijk wanneer je voorliggers gaan rijden en wees op tijd met je handelingen zodat je met de verkeersstroom mee kunt rijden. Verder zie script 18.
Scan	Scan voor en achter en bereid je voor op de volgende verkeerssituatie.
Wegrijden uit een uitrit	
Scan	Scan de situatie en bepaal waar je moet gaan rijden.
Voor laten gaan	Laat iedereen voorgaan, ook voetgangers en spelende kinderen.
Richting aangeven	Richting aangeven bij uitrit verlaten, daarna weer uitschakelen.
Techn. wijze wegrijden	Wegrijden zoals geleerd.
Scan	Let op situatie voor je en op bestuurder achter je.
Stoppen buiten het verkeer	
Scan	Zoek mogelijkheid om te stoppen. Kijk binnenspiegel, buitenspiegel en over de schouder. Geef zo nodig remsein.
Voor laten gaan	Hinder niemand, blijf achter fietsers rijden.
Richting aangeven	Geef richting aan naar de zijde waar je gaat stoppen.
Techn. wijze stoppen	Remmen zoals geleerd. Let op stoeprand. Gebruik parkeerrem.

VEKABEST

INKIJKEXEMPLAAR

de rest van dit hoofdstuk is
niet beschikbaar in het inkijkexemplaar

MODULE

3

Inleiding Module 3

Complexe verkeerssituaties

Je bent nu aanbeland in module 3. Tijdens deze module komen ingewikkelde verkeerssituaties aan de orde. Je leert situaties snel te beoordelen, het gedrag van andere weggebruikers te voorspellen en je handelingen hierop aan te passen. Kennis van de verkeersregels, een goede voertuigbeheersing en besluitvaardigheid alleen zijn dus niet voldoende.

Je moet ook het gedrag van andere weggebruikers kunnen voorspellen en daar naar handelen. Er wordt speciale aandacht besteed aan bekende kruispunten met een ingewikkelde infrastructuur.

- Scan
- Ruimtekussen
- Scan
- Voor laten gaan
- Richting aangeven
- Sturen
- Richtingaanwijzer
- Scan

Rijstrook wisselen en zijdelings verplaatsen

Bestuurder

Als je van rijstrook wisselt of een zijdelingse verplaatsing uitvoert, verleg je de rijlijn. Dit doe je bijvoorbeeld als er een obstakel op jouw weghelft staat, als het wegdek (ernstig) beschadigd is en als je wilt inhalen. Je mag direct voor, tijdens en na de manoeuvre niemand hinderen. Er mogen geen gevaarlijke situaties of schades ontstaan. Een goed verkeersinzicht en 'bijzondere aandacht' zijn dus nodig om de manoeuvre veilig uit te voeren.

Aandachtspunten:

- Je mag nooit de plaats innemen waarop een andere bestuurder zich nadrukkelijk heeft voorbereid. Je moet je dus kunnen verplaatsen in de situatie van bestuurders in je omgeving.
- Het is niet toegestaan om je in één beweging over meerdere rijstroken te verplaatsen. Je moet dus steeds enige tijd rechtuit in een rijstrook hebben gereden voordat je weer van rijstrook mag wisselen. Veel bestuurders houden zich hier niet aan.
- Stem je snelheid af op je voorliggers en op het verkeer in de andere rijstrook.
- Als je afslaat in een situatie met meerdere rijstroken, moet je de gekozen rijstrook blijven volgen tot na de bocht. Kijk in zo'n situatie zo ver mogelijk de bocht in om je rijlijn te bepalen.

Bij elke ‘belangrijke zijdelingse verplaatsing’ moet je richting aangeven. Mocht je een andere weggebruiker over het hoofd hebben gezien, dan kan deze jouw fout nog opvangen. Of het verleggen van de rijlijn een ‘belangrijke zijdelingse verplaatsing’ is, is afhankelijk van de situatie.

Een kleine verplaatsing op een smalle weg is al snel een belangrijke verplaatsing. Dezelfde verplaatsing op een brede weg valt nauwelijks op en wordt dan ook niet als belangrijk ervaren.

Bij meerdere invoegers mag je ruimte maken door te wisselen naar de linkerrijstrook. Hierbij het achteropkomend verkeer niet hinderen.

Houd er rekening mee dat de vrachtauto nog vóór jou gaat invoegen: kijk in de spiegels of je in dat geval kunt uitwijken naar links.

De praktijk

1 Scan

Voordat je een zijdelingse verplaatsing naar links maakt, kijk je eerst voor je. Daarna in de binnenspiegel, in de linkerbuitenspiegel en links opzij (in de dode hoek). Bij een zijdelingse verplaatsing naar rechts, kijk je eerst voor je. Dan in de binnenspiegel, in de rechterbuitenspiegel en kort over je rechterschouder.

2 Ruimtekussen

De snelheid moet je aanpassen aan je voorligger en aan het verkeer op de rijstrook die je wilt gaan volgen. Zorg voor voldoende vrije ruimte voor, naast en achter de auto. Snijd niemand af.

3 Scan

Herhaal de scan en kijk in de dode hoek. Kijk nooit helemaal om; dat is gevaarlijk. Omkijken duurt namelijk een aantal seconden. Bij 50 km/u rijd je dus al gauw 30 m zonder vooruit te kijken. Een ander nadeel is dat je tijdens het omkijken onbedoeld aan je stuur kunt draaien, waardoor je uit koers raakt.

4 Voor laten gaan

Het uitvoeren van een zijdelingse verplaatsing is een bijzondere manoeuvre. Je moet iedereen voor laten gaan. Houd rekening met de snelheidsverschillen.

5 Richting aangeven

Als je niemand hindert, geef je richting aan. Blijf nu nog een paar tellen in de rijstrook rijden en begin dan aan de verplaatsing.

Als je van rijstrook wilt wisselen, moet je richting aangeven.

6 Sturen

Voer de verplaatsing vloeiend uit. Te veel en te snel sturen is gevaarlijk. De auto kan dan gemakkelijk in een slip raken. Ook schrikken andere weggebruikers ervan.

7 Richtingaanwijzer

Zet de richtingaanwijzer weer uit zodra je de nieuwe positie hebt ingenomen. Speciaal voor dit soort verplaatsingen zijn de richtingaanwijzers van de meeste auto's met 2 standen uitgerust:

1. **De richtingaanwijzers stoppen met knipperen** zodra je de schakelaar loslaat (soms knipperen ze nog 2 à 3 keer door voordat ze stoppen).
2. **De richtingaanwijzers blijven knipperen** totdat je de schakelaar terug duwt.

Stand 1 is voor dit soort manoeuvres ideaal.
Stand 2 gebruik je voor afslaan, uitvoegen, enzovoorts.

8 Scan

In de nieuwe positie ga je verder met scannen. Let vooral op of je wordt ingehaald.

Tenslotte: je gebruikt dit script bij iedere verkeerssituatie waarbij je de rijlijn verlegt, ook als er geen sprake is van rijstrook wisselen, bijvoorbeeld het voorbij rijden van een obstakel op een weg binnen de bebouwde kom.

Bestuurders moeten zoveel mogelijk rechts rijden en rechts is voldoende ruimte. Kijk in de binnenspiegel, rechterbuitenspiegel en over je rechterschouder, geef richting aan en ga naar de rechterrijstrook.

Wissel alleen van rijstrook als het mag, het puntstuk mag je niet gebruiken.

Aandachtspunten bij rijstrook wisselen en zijdelings verplaatsen

Scan	Scan via de spiegels naar ruimte om van rijstrook te wisselen.
Ruimtekussen	Pas snelheid aan ander verkeer aan. Zorg voor voldoende vrije ruimte voor, achter en naast de auto.
Scan	Kijk naar voren, binnenspiegel, linker- of rechterbuitenspiegel en in de dode hoek.
Voor laten gaan	Laat iedereen voorgaan en let op onderlinge snelheidsverschillen.
Richting aangeven	Geef richting aan en wacht nog een paar tellen voor verplaatsing.
Sturen	Stuur in een vloeiende lijn naar de andere rijstrook.
Richtingaanwijzer	Richtingaanwijzer in neutraal.
Scan	Scan via de spiegels en let op inhalers.

Zelfreflectie

▼ Stap 4

Je hindert onnodig het overige verkeer en beïnvloedt de doorstroming nadelig. Je regelt je snelheid niet juist en gaat verkeerd om met de beschikbare ruimte. Je gedrag is moeilijk voorspelbaar doordat je slecht communiceert met andere weggebruikers.

▼ Stap 8

Je regelt je snelheid altijd zo dat je het overige verkeer zo min mogelijk hindert en de doorstroming bevordert.
Je zorgt voor een veilig gebruik van de beschikbare ruimte. Je gedrag is voorspelbaar doordat je goed communiceert met andere weggebruikers.

4 5 6 7 8

▶ Scan
▶ Ruimtekussen
▶ Scan
▶ Sturen
▶ Positie

Voorbijgaan

Bestuurder

Het voorbijrijden van stilstaande objecten op de rijbaan noemen we 'voorbijgaan'. Denk aan geparkeerde voertuigen of een container. Je moet de situatie tijdig overzien om eventueel gevaar of hinder op te merken. Er mogen vooraf, tijdens en na het voorbijgaan geen gevaarlijke situaties ontstaan.

Vaak kom je tijdens het voorbijgaan op het weggedeelte van je tegenliggers. Je moet tijdig stoppen om hen voor te laten gaan. Of je kunt doorrijden of moet stoppen, hangt niet alleen af van eventuele tegenliggers; ook de breedte van de weg, de beschikbare ruimte en de overzichtelijkheid van de situatie zijn van invloed.

Door vroegtijdig een situatie in te schatten, voorkom je onnodig stilstaan. Hiermee spaar je het milieu en ontwikkel je een defensieve rijstijl. Meer hierover volgt in module 4.

Om de doorstroming te bevorderen zul je hier de geparkeerde bestelbus over de doorgetrokken streep tóch voorbij moeten gaan. Kijk daarbij wel heel goed uit.

Je moet voor andere weggebruikers duidelijk 'communiceren' wat je van plan bent. Als je bijvoorbeeld te lang tegen de wegas blijft rijden en laat remt, geef je de indruk dat je wilt doorrijden. Je tegenligger zal daarop reageren door plotseling te remmen of juist extra gas te geven. Daardoor ontstaat een gevaarlijke situatie die je gemakkelijk had kunnen voorkomen.

VEKABEST

INKIJKEXEMPLAAR

de rest van dit hoofdstuk is
niet beschikbaar in het inkijkexemplaar

MODULE

4

Inleiding Module 4

Verantwoord (rij)gedrag

Je hebt nu alle kennis en vaardigheden geleerd en kunt deze toepassen in jouw directe omgeving. In module 4 leer je omgaan met nieuwe situaties. Je leert ze herkennen en de juiste scripts toepassen. Er wordt ook aandacht besteed aan houding en mentaliteit.

Je leert, in alle omstandigheden, defensief te rijden en je sociaal en verantwoordelijk te gedragen. Aan het einde van deze module ben je een vlotte, besluitvaardige bestuurder die aangepast rijdt.

Als je module 4 voldoende beheerst, ben je prima voorbereid op het praktijkexamen categorie B. De examinator verwacht dat je situaties gemakkelijk en veilig kunt oplossen, ook als je zelf een foutje maakt.

Moeilijke omstandigheden

Licht en weer hebben een duidelijke invloed op je waarnemingsvermogen. Tijdens je rijlessen moet je leren hoe je hiermee moet omgaan.

Rijden bij schemer

Als het schemert wordt het daglicht minder en vervagen kleuren. De opkomende of ondergaande zon kan je zicht behoorlijk belemmeren. Pas je snelheid aan en ontsteek je verlichting.

Houd rekening met bestuurders die geen verlichting voeren. Houd er rekening mee dat de reflectie van verkeerstekens gering is, ook als je licht aan hebt.

Rijden in het donker

Je ziet minder en wordt zelf ook minder goed gezien. Door omgevingslicht (bijvoorbeeld straatverlichting of lichtreclame) en licht van tegemoetkomend verkeer moeten je ogen zich voortdurend aanpassen aan wisselende zichtomstandigheden.

Een aantal tips / aandachtspunten:

- Houd rekening met slechte verlichting van andere voertuigen. Vooral fietsers rijden vaak zonder licht,
- Als er geen voetpad of fiets/bromfietspad is, lopen voetgangers (onverlicht) op de rijbaan,
- Brede lading is vaak slecht gemarkeerd, vooral bij landbouwvoertuigen,
- Geparkeerde voertuigen of voertuigen die bij het afslaan nog gedeeltelijk op de weg staan, zijn vaak slecht zichtbaar,
- De lichtbundels van een afslaande tegenligger (in de verte) kunnen je in verwarring brengen over het verloop van je eigen weg,
- Houd rekening met onverlichte obstakels en afgevallen lading,
- Probeer bij duisternis ook zaken te onderscheiden buiten de eigen lichtbundel,
- Gebruik de lichtbundel van je voorligger om verder vooruit te kunnen waarnemen,

- Kijk niet in de koplampen van een tegenligger,
- Bermpaaltjes (wit en rood), groene reflectoren, lantaarnpalen, belijning, verkeersborden, bewegwijzeringborden en verkeerslichten kunnen je helpen bij het oriënteren.

Rijden in het donker vergt meer aandacht, want de kleuren vervagen en je gezichtsvermogen wordt geringer.

Houd er rekening mee dat je ogen weer moeten wennen aan het felle daglicht als je de tunnel uitrijdt.

Met dimlicht ben je beter zichtbaar, ook op wegen met veel bomen.

Door verblindende lichtreflectie is niets en niemand duidelijk te zien.

Een algemeen bekend feit is dat veel bestuurders onvoldoende zicht hebben. Zij zouden eigenlijk een bril moeten dragen, maar doen dat niet. Houd er dus rekening mee dat je medeweggebruikers zeker in het donker veel moeite hebben met waarnemen. Een extra argument om tijdig je verlichting in te schakelen en met aangepaste snelheid te rijden.

Moeilijke omstandigheden

Naast schemer en donker zijn er nog veel meer moeilijke omstandigheden waar je als automobilist een veilig antwoord op moet hebben.

- Denk bijvoorbeeld aan verminderd zicht of gladheid door mist, regen, sneeuw of bevriezing,
- Maar ook zijwind(vlagen) kan hinderlijk en gevaarlijk zijn,

- En ook spoorvorming, zowel op nat als droog wegdek, kan je onaangenaam verrassen.

Je zult ze wellicht tijdens je rijopleiding meemaken, maar het kan ook zijn dat je er pas later mee geconfronteerd wordt. Door goed te scannen, te anticiperen en aangepast te rijden, kun je vaak voorkomen dat deze moeilijke omstandigheden jou in de problemen brengen. Ook de infrastructuur kan voor lastige situaties zorgen. Bijvoorbeeld:

- Voor / in / na een tunnel moet je voorbereid zijn op wisselende lichtomstandigheden en onvoorspelbaar gedrag van medeweggebruikers,
- Drukke kruispunten, vooral in de stad, met fietsers, bussen, trams en autoverkeer van alle kanten, kunnen je rijvaardigheid tot het uiterste testen, zeker als je niet plaatselijk bekend bent.

Automatische verlichting

Veel bestuurders hebben de knop van het dimlicht op de stand 'automaat' staan en rekenen er dan op dat het inschakelen onder alle omstandigheden vanzelf gaat. Bij tunnels is dat dan ook meestal geen probleem, want dan is het donker genoeg. Bij mist is dit een ander verhaal. Je bent als bestuurder zelfverantwoordelijk. Met automatische verlichting op je auto moet je goed opletten bij mist. Mist of regen wordt niet altijd door lichtsensoren herkend. Het is daarom beter om in dit geval handmatig voor dimlicht te kiezen.

Zelfreflectie	▼ Stap 4	▼ Stap 8
	Je rijdt vaak niet met een veilige snelheid en realiseert geen veilige ruimte. Je regelt je snelheid niet effectief en hindert anderen onnodig. Je maakt gebruik van ruimtes waar anderen op hebben geanticipeerd en communiceert onduidelijk. Je voert handelingen onzorgvuldig uit en stuurt abrupt. Je maakt onvoldoende gebruik van de in het voertuig aanwezige apparatuur.	Je rijdt onder alle omstandigheden met een veilige snelheid en realiseert voortdurend een veilige ruimte. Je regelt jouw snelheid effectief om anderen zo weinig mogelijk te hinderen, gunt anderen extra ruimte en communiceert duidelijk. Je voert handelingen met extra zorg uit en voorkomt abrupte stuurbewegingen. Je maakt optimaal gebruik van de in het voertuig aanwezige apparatuur.

Zelfstandige ritvoorbereiding

Bedenk voor je gaat rijden of de autorit überhaupt noodzakelijk is. Veel mensen pakken – ook voor kleine stukjes – uit gewoonte de auto en belasten daarmee het milieu en de verkeersdrukte onnodig. Vooral koude motoren op korte afstanden stoten veel schadelijke stoffen uit en verbruiken extra veel brandstof.

Soms zijn (ook voor langere ritten) de bus of trein een beter alternatief. Of rijd met anderen samen in één auto in plaats van ieder individueel. Als je tóch met de auto naar een stad gaat, overweeg dan aan de rand te parkeren en van daaruit een pendelbus of –tram te nemen.

Ritvoorbereiding

Met een goede ritvoorbereiding voorkom je dat je het milieu onnodig vervuilt.

Een aantal tips:

- Plan je route goed, gebruik zo veel mogelijk grote doorgaande wegen. Vertrouw niet blindelings op je navigatieapparatuur; je moet ook zélf weten wat de beste route is,
- Check voor je vertrek of er files op de route staan. Dit voorkomt dat je onnodig lang onderweg bent. Houd de verkeersinformatie op je radio in de gaten,
- Vertrek ruim op tijd. Je kunt dan ontspannen naar je bestemming rijden. Bij aankomst ben je veel minder moe,
- Houd rekening met de omstandigheden. ‘s Winters zijn de omstandigheden anders dan in de zomer. Denk ook aan de kans op mist of gladheid.

Routeplanner

Met een routeplanner kun je een route gemakkelijk voorbereiden. Je hoeft alleen maar het vertrekpunt en de bestemming in te voeren. Het programma plant vervolgens de route. Je kunt deze daarna uitprinten.

Navigatiesysteem

Gebruik dit systeem als ondersteuning van je geplande route, zeker buiten de bebouwde kom. Je wordt efficiënt naar je bestemming geleid en bij files / stremmingen berekent het systeem een alternatieve route.

Binnen de bebouwde kom kun je het navigatiesysteem vaak wel als leidend hulpmiddel gebruiken. Houd er dan rekening mee dat de plaatselijke situatie kan afwijken van je navigatiesysteem. Misschien is je software iets verouderd, of zijn er omleidingen door wegwerkzaamheden.

Een navigatiesysteem is een handig hulpmiddel, maar het blijft een hulpmiddel dus blijf zelf ook goed opletten.

In steden

Volg in de steden het parkeerroute-informatiesysteem (PRIS) als je wilt parkeren. Vrije parkeerruimte staat duidelijk aangegeven. Maar zoals eerder al gemeld: overweeg om aan de rand van de stad te parkeren en met het OV verder te reizen.

Zelfreflectie ▼ Stap 8

Je overweegt vooraf wat, gezien de omstandigheden, de meest effectieve manier van verplaatsen is. Je houdt bij het nemen van je beslissing rekening met de tijd waarop je op de bestemming moet zijn en de drukte op de weg. Je overweegt een aantal vervoersalternatieven.

4 5 6 7 8

ROSO-training (rijden onder specifieke omstandigheden)

Het rijden onder specifieke omstandigheden kan worden aangeboden als onderdeel van je praktijkopleiding. Je gaat dan, samen met je instructeur en een aantal andere cursisten, naar een speciaal oefenterrein. Daar zul je ervaren wat het betekent om in gevaarlijke verkeers- of noodsituaties terecht te komen.

Voorkomen is altijd beter

Bij het ontstaan van verkeersongevallen worden meestal drie factoren onderscheiden: de mens, het voertuig en de omgeving. In 90% van de gevallen is een menselijke fout de oorzaak van het ongeval.

Voor een bestuurder met weinig rijervaring is het erg moeilijk om een auto in een noodsituatie onder controle te houden. Je moet dus vooral voorkomen dat je in zo'n situatie terechtkomt. Dit heb je voor een belangrijk deel zelf in de hand.

Zorg dat je voortdurend bezig bent met het in kaart brengen van de verkeerssituatie (zie script 10, scan). Dit is nodig om te voorkomen dat je in gevaarlijke verkeerssituaties terechtkomt. Dit wordt ook wel anticiperen genoemd.

Als het dan tóch gebeurt

Ondanks je voortdurende inspanningen om noodsituaties te voorkomen, kan het toch misgaan. Tijdens de training leer je hoe je dan moet handelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om remmen en uitwijken op droog, nat en glad wegdek. Maar ook om het ervaren van de middelpuntvliedende kracht. En om het opvangen / corrigeren van een slip.

VEKABEST

INKIJKEXEMPLAAR

de rest van dit hoofdstuk is
niet beschikbaar in het inkijkexemplaar